

BOLANING MAKTABGA PSIXOLOGIK MOSLASHISH DAVRI

*Ro'ziyeva Gulnora,
Shomurodova Munisa,
O'razova Rayhona*

“Maktabgacha ta'lim metodikasi” yo'nalishining 1 kurs talabalari

Annotatsiya: Maqolada maktabgacha yoshlari bolalarning maktabga moslashish davri, bolaning maktab hayotiga kirishish va yangi muhitga moslashish jarayonining muhim shartlari yoritilgan.

Tayanch so'zlar: Moslashish davri, kreativ ijodkorlik, ijtimoiy muhit, xavotir, stress, mustaqillikni rivojlantirish, kognitiv moslashish.

Аннотация: В статье рассматривается период адаптации детей дошкольного возраста к школе, важные условия вхождения ребенка в школьную жизнь и процесс адаптации к новой среде.

Ключевые слова: Адаптационный период, творческое творчество, социальная среда, тревожность, стресс, развитие самостоятельности, когнитивная адаптация.

Abstract: The article examines the period of adaptation of preschool children to school, important conditions for the child's entry into school life and the process of adaptation to a new environment.

Keywords: Adaptation period, creative work, social environment, anxiety, stress, development of independence, cognitive adaptation.

Bolaning maktabga moslashish davri – bu bolaning maktab hayotiga kirishish va yangi muhitga moslashish jarayonidir. Maktabga borish bolalar uchun hayotlaridagi muhim bosqichdir, chunki bu davrda ular ko'plab yangi o'zgarishlarga duch kelishadi: yangi tartib, yangi talablarga rioya qilish, o'qituvchilar va boshqa bolalar bilan muloqot qilish va boshqalar. Bu jarayon bolaning psixologik, ijtimoiy va kognitiv rivojlanishi uchun muhim ahamiyatga ega. Maktabga moslashish bolaning yangi sharoitlarga va ijtimoiy muhitga o'rganish jarayonidir. Bu jarayon turli bosqichlarga bo'linadi va har bir bola o'ziga xos tarzda moslashadi. Maktabga kirish bolaning har tomonlama rivojlanishiga ta'sir qiladi va uning kelajakdagi muvaffaqiyatiga asos bo'ladi.

Bolaning maktabga kirish davri psixologik nuqtai nazardan juda muhimdir. Bolalar uchun yangi maktab hayoti ko'plab noaniqliklarni, xavotirlarni va yangi talablarni o'z ichiga oladi.

Bu davrda bolaning psixologik holati quyidagilarni o'z ichiga olishi mumkin:

- Xavotir: Ba'zi bolalar maktabga borishdan qo'rqishadi, chunki ular yangi muhitga moslashish uchun tayyor emas yoki yangi tartibni qabul qilishda qiyinchiliklarga duch kelishadi. Ular o'qituvchilar, sinfdoshlar yoki maktabdagi qo'llaniladigan yangi tartiblarni tushunmasliklari mumkin.

- Stress: Maktabga birinchi marta kirgan bolalarda stress alomatlari bo'lishi mumkin. Bu nafaqat yangi muhitga o'rganishga bog'liq, balki ijtimoiy qiyinchiliklar, o'qishdagi muvaffaqiyat va boshqa muammolarga ham aloqador bo'lishi mumkin.

- Mustaqillikni rivojlantirish: maktabga borish bilan bolalar mustaqillikka erishadilar, chunki ular endi o'z vaqtlarini boshqarish, uy vazifalarini bajarish va boshqa mas'uliyatlarni o'z zimmasiga olishadi.

Index: [google scholar](#), [research gate](#), [research bib](#), [zenodo](#), [open aire](#).

https://scholar.google.com/scholar?hl=ru&as_sdt=0%2C5&q=wosjournals.com&btnG

<https://www.researchgate.net/search/publication?q=worldly%20knowledge>

<https://journalseeker.researchbib.com/view/issn/3060-4923>

Maktabga kirish, bolaning yangi ijtimoiy muhiti bilan tanishishi demakdir. Bolalar maktabda o'z sinfdoshlari bilan muloqot qilishni o'rganadilar, yangi do'stlar orttiradilar va turli ijtimoiy rollarni o'zlashtiradilar. Bu davrda quyidagi ijtimoiy o'zgarishlar yuz berishi mumkin:

- Yangi odamlar bilan tanishish: maktabga kirgan bola o'qituvchilar va sinfdoshlar bilan yaqindan tanishadi. Ularning yondashuvi, o'zaro muloqot qilishlari va ijtimoiy qoidalarini o'rganish muhimdir.

- O'zini ifodalash: maktabdagi yangi muhit bolalar uchun o'z fikrlarini ifoda etishda, boshqalar bilan o'zaro munosabatlarni qurishda qiyinchiliklar tug'dirishi mumkin. Bu davrda ular o'zini ifodalash, boshqalar bilan muomala qilish ko'nikmalarini o'rganadilar.

- Gruppada ishlash: maktabda bolalar jamoaviy ishlar bajarishadi. Ular birgalikda ishlashni, hamkorlik qilishni va turli ijtimoiy rollarni bajarishni o'rganadilar.

Bolaning maktabda yangi bilimlarni o'rganish va bilimlarni amaliyotda qo'llashni o'rganish davri kognitiv moslashish bilan bog'liqdir. Bu jarayon bolaning aqliy rivojlanishini ko'rsatadi. Maktabga kirish bilan bolaning o'z o'qish va o'rganish uslubi ham o'zgaradi.

Kognitiv moslashish quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- O'rganish tartibi: maktabga kirgan bola yangi o'qish tartibiga moslashadi. Uy vazifalarini bajarish, darsga tayyorlanish va o'qituvchining talablariga javob berish kabi mas'uliyatlar unga yuklanadi.

- Diqqatni jamlash: maktabda bolaning diqqatini darsga va o'qituvchining ko'rsatmalariga to'g'ri yo'naltirish juda muhimdir. Bu davrda bolaning diqqatini jamlash va o'qishga bo'lgan munosabatini shakllantirish uchun turli pedagogik yondashuvlar talab etiladi.

- Mavzularni o'zlashtirish: maktabdagi dastlabki o'quv yili bolalar uchun yangi bilimlarni o'rganish va mustahkamlashga qaratilgan bo'ladi. Bola o'quv jarayoniga va o'qish tizimiga moslashishi, turli mavzularni tushunishi va o'zlashtirishi kerak.

Maktabga moslashish jarayonida o'qituvchilar va ota-onalar bolaning asosiy yordamchilari hisoblanadi. Ular bolaga yangi muhitga o'rganishda, xavotirlarni engishda va o'ziga bo'lgan ishonchni oshirishda yordam berishlari kerak.

- Ota-onalar: ota-onalar bolaning maktabga borishga tayyorligini aniqlashda va bolani rag'batlantirishda muhim rol o'ynaydi. Ular bolani qo'llab-quvvatlash, maktabdagi yangi talablarga tayyorlash va uning psixologik holatini kuzatishlari zarur.

- O'qituvchilar: o'qituvchilar bolaning yangi muhitga moslashish jarayonida yordam berishlari, uni qo'llab-quvvatlashlari va o'qish jarayonida yuzaga keladigan qiyinchiliklarni bartaraf etishda yordam berishlari kerak. O'qituvchilar, shuningdek, bolalarning xavotirlarini tushunishlari va ularni o'ziga xos tarzda qo'llab-quvvatlashlari lozim.

Bolaning maktabga moslashish davri ko'pincha birinchi o'quv yilining birinchi qismini qamrab oladi, ammo bu davr har bir bola uchun individual ravishda farq qiladi. Ba'zi bolalar birinchi o'quv yilida tezda moslashib ketishadi, boshqalari esa ko'proq vaqt talab qiladi. Moslashish jarayoni yakunlangandan so'ng bola maktabda o'z o'rnini topib, o'qish, o'rganish va ijtimoiy munosabatlarda muvaffaqiyatli bo'lishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, bolaning maktabga moslashish davri uning hayotidagi muhim bosqichlardan biridir. Bu davrda bola ko'plab yangi o'zgarishlarga duch keladi, yangi tartibga o'rganadi va ijtimoiy, psixologik, kognitiv ko'nikmalarini rivojlantiradi. Maktabga moslashish jarayoni bolaning kelajakdagi o'qishdagi muvaffaqiyatiga asos bo'lib, ota-onalar va o'qituvchilarning qo'llab-quvvatlashi orqali muvaffaqiyatli bo'lishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

- Махмудова, Д. М. (2022). МАКТАБГАЧА КАТТА ЁШДАГИ БОЛАЛАРНИ КИТОБХОНЛИККА ТАЙЁРЛАШ МЕТОДЛАРИ. *Results of National Scientific Research International Journal*, 1(6), 274-278.
- Кадирова, Ф. Р., & Махмудова, Д. М. (2022). Мактабгача катта ёшдаги болаларни китобхонликка тайёрлаш методикасини такомиллаштириш. *PEDAGOGS jurnali*, 1(1), 10-16.
- Makhmudova, D. M. (2023). EFFECTIVENESS OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN PRESCHOOL EDUCATIONAL ORGANIZATIONS. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 4(1), 177-180.
- Махмудова, Д. М. (2022, November). СПОСОБЫ ЗАИНТЕРЕСОВАТЬ ДОШКОЛЬНИКОВ ЧТЕНИЕМ. In *INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE "THE TIME OF SCIENTIFIC PROGRESS"* (Vol. 1, No. 3, pp. 96-101).
- Makhmudova, D., & Raxmanova, X. (2022). РОЛЬ СОВРЕМЕННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РАЗВИТИЕ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА. *Science and innovation*, 1(B7), 1213-1217.
- Makhmudova, D. M., & Sultanova, Z. (2023, September). METHODS USED IN THE MORNING RECEPTION OF CHILDREN IN PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS. In *INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE "SCIENTIFIC ADVANCES AND INNOVATIVE APPROACHES"* (Vol. 1, No. 4, pp. 8-12).
- Makhmudova, D. M. (2023, September). ORGANIZATION AND MANAGEMENT OF MODERN PRESCHOOL EDUCATIONAL ORGANIZATIONS. In *INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE "SCIENTIFIC ADVANCES AND INNOVATIVE APPROACHES"* (Vol. 1, No. 3, pp. 53-57).